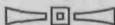


15 centimetrov visoki, trirobi, beli cevi, ki je na koncu razdeljena na 6 suličastih, celorobih lističev. V dnu cveta ali, kakor bi tudi lahko rekli, na perigonovem grlu je vsajenih šest prašnikov, na cevnem dnu pa se nahaja pestič in jajčasta, troroba nadrasla plodnica. Plodnica dozori šele nastopno pomlad v trodelno, mnogosemensko glavico, ki jo obdajajo mesnati, širokosuličasti vzporednožilnati listi. Iz tega razvidite, da podlesek ravno nasprotno raste in cvete kot druge cvetice. Ob času, ko druge cvetice cveto, se on šele osemeni, a ob času, ko je zamrlo že drugim cveticam življenje, se pripravlja on šele na pot v nov, njemu še nepoznan svet.

Kot sem že omenil, je podlesek, ki ga je jeseni vsepovsod zlasti po vlažnih, močvirnatih travnikih v veliki množini dobiti, jako strupena rastlina. Veliko ljudi, zlasti otrok, je moralo že zaradi njega umreti. Pa tudi živini, ako bi ga slučajno dobila, je nevaren, zato se ga pa ta skrbno izogiblje in ne mara zanj. Ker se podlesek naglo razraste, ga je treba zlasti spomladi, ko semeni, skrbno iztrebljati, kar se zgodi s tem, da se njegove mesnate liste, v katerih sredi tiči mnogosemenska glavica, izruje in uniči. Na ta posel vas pri tej priliki posebno opozarjam.

Četudi je podlesek tak nebodigatreba, ga imamo vendar zlasti jeseni, ko zamre skoraj vse cvetje, prav radi. Zaraditega mislim, da ne bo pretirano, če mu damo časten naziv „kralja vinotokovih cvetic“. —

Po daljšem bivanju v prijazni vasi Šalovcah, kjer so si učenci ogledali še to in ono, so se vrnili veseli zopet vsak proti svojemu domu s trdno namero, napovedati prihodnje pomladi podlesku brezobziren boj in to s tem, da ga hoče vsakdo kar največ mogoče porvati in uničiti.



Premodre glave.

Po narodni smešnici spisal *Silvester K.*

VIII.



Icer sem se že mnogo bavil z zgodovino slavnih Zabržanov, a ni se mi še posrečilo dognati, so li naši znanci vaščani ali tržani. Pa tudi še večji učenjaki kakor sem jaz niso dozdej mogli uganiti, ali je Zabrd vas ali trg. In kaj je krivo, da se godi Zabržanom taka krivica? Odgovor je kratek: Krive so neolikane svinje. Reč je namreč ta:

Ko so si bili Zabržani postavili občinsko hišo, o kateri znam še mnogo zanimivega povedati, so poslali do cesarja dolgo prošnjo, naj jim milostno dovolji, Zabrd imenovati trg in njegove prebivalce tržane. Kateri cesar je takrat vladal, mi ni znano. Lahko je umljivo, da je bil cesar, ko je dobil pismo in je slišal od svojega ministra, kako so prošnjiki znani po vsem

svetu, takoj voljan ustreči njihovi želji. Zabržani so dobili torej tržarstvo, a le s pogojem, da si naredijo tlak po ulicah, ki so jih imeli ravno eno in pol. Kaj je tlak, so še k sreči vedeli, a iz česa se naredi najboljši, to jim je bilo nekoliko manj znano. In najboljši tlak so hoteli imeti na vsak način.

Najprej so ga hoteli narediti iz mlinskih kamenov, toda po kratkem razmotrivanju so se jim mlinski kameni zdeli preveč luknjasti; tlak iz navadnega robatega kamena jim pa tudi ni ugajal, ker ni lep in se po njem preveč raztrgajo podplati. Ker si ne vedo pomagati, nabijejo na občinsko tablo ta-le razglas:

„Slavni občinski urad da svojim podložnikom vелеvažni nalog, pre-mišljevat, kako in iz česa bi se dal narediti najlepši in ne pretrd tlak. Ime tistega, ki najbolj reši to nalogo, se v večer in hvaležen spomin zapiše z zlatimi črkami v občinsko spominsko knjigo!“

Gotovo je že vsakdo radoveden, kdo je bil tako srečen, da jo je najbolje pogodil po zabrškem okusu. Ta srečnež je bil vaški svinjar. Oglasil se je nekoč k zborovanju občinskega sveta in je svoje nazore občinskim odbornikom razložil tako-le:

„Slavna gospoda! Ko sem nedavno za svinje rezal mlade buče, in so narezane buče ležale pred mano, sem si izmislil takoj, kako lep bi moral biti tlak iz takega gradiva. Le pogledjte si sami to ploščico, ki sem jo vzel s seboj, kako je nezraslo seme lepo zarisano v nji, in mislim, da nam taka ploščica preveč ne raztrga podplatov. To je moje mnenje!“

Z globoko vdanim poklonom odstopi svinjar in čaka, kaj sklene občinski svet. Ta ne ugiba dolgo, in že čez pet minut se oglasi župan in naznani možu, da je zbor zadovoljen z njegovim nasvetom in je še celo odredil njemu prepustiti rezanje potrebnih buč. Saj je pa tudi res, ko je vendar svinjar najbolj vajeu takemu delu.

Tlak je bil narejen, toda le za gledanje, zakaj župan je odločil, naj se hodi sredi ceste in ne po tlaku, ker bi se ta sicer prerano onesnažil in pokvaril. Prvi dan pa, ko je bil gotov, si že lahko slišal, kako so se Zabržani nazivali tržane.

Gotovo bo že povpraševal kateri izmed dragih čitateljev, kje so ali kje ostanejo tiste neolikane svinje, ki sem jih omenil v začetku. Le polagoma, nestrpni bralec — ravno prihajajo!

Komaj so se namreč dva dni bahali novopečeni tržani s svojim tržarstvom in naredili starega svinjarja zaradi zasluge za častnega tržana ter si preskrbeli novega, ko tretjega dne prav rano prihrujejo svinje z bližnje paše v trg, kamor jih je bil izvabil sveži duh novega tlaka — in ga požoro. Res je novi svinjar prihitel za njimi, a ker je bil nekoliko hrom, je prišel nepozno. Še tisti dan je prišel ob službo, Zabržani pa vendar niso imeli tlaka. Uvideli so, da si uličnih tal ne smejo pokrivati z bučami. Sebe pa še vedno nazivljejo tržane, rekoč:

„Saj smo imeli tlak — če so nam ga požrle svinje, nismo mi krivi!“

Pravde o vsi zadevi še niso dognane. Veliko jih trdi, da so Zabržani le vaščani, mnogo jih je pa tudi, ki so jim naši znanci tržani. Jaz

pa se nikakor ne oziram na mnenje tistih, ki prepričevalno trdijo, da Zabrd še celo vas ni — ampak imenujem Zabrzane v lice tržane, za hrbtom pa so pravzaprav le vaščani.

IX.

Zabrzhan in njegov sin gresta v goro podirat drevesa. Začneta nad nekim klanecem. Ker nista prav sekala, se jima je podrlo vsako drevo navzdol. Ker pa to nikakor ni sodilo Zabrzhanu, je izkušal, kako bi podrł drevo navkreber. Pa ves trud mu je bil zaman. Sede torej na štor in začne premišljati.

Ko sedi nekaj časa, skoči vesel kvišku in reče sinu:

„Veš kaj, Jaka? Domov pojdeš po konja in dolgo vrv. Ker znaš dobro plezati, boš splezal na vsako drevo, ki ga hočeva podreti, in boš vrv privezal za vrh. Na drug konec vrvi vpreževa konja, da bo vlekel na pravo stran. Drevo se nama na ta način mora podreti po volji.“

Sinu se zdi misel umna, ker je bil tudi Zabrzhan in brž hiti domov. Kmalu se vrne in stori po očetovem načrtu. Že je pritrjena vrv za drevesni vrh in že vleče na drugem koncu konj, ki ga pridno priganja sin, medtem ko oče marljivo podsekava drevo.

Čeprav pa bi človek priznal, da je bila stvar res dobro namišljena, vendar niso moči bile razdeljene enakomerno. Zakaj ko se začne drevo nagibati, je konj preslab, in drevo ga vrže daleč po zraku v klanec, kakor vrže pastir kamen, ki ga je bil privezal na bič.

Oče pokima z glavo in zopet odkima in pošlje sina gledat, če se ni konj morebiti — splašil in ušel. Sin se vrne kmalu in poroča očetu:

„Oče, konj ni ušel, je še v klanecu. Toda ne vem, kaj bi rekel. Mislim, za ježo bo še, za ježo, toda voziti ne bo mogel več, ker mu nimamo kaj dati oprave. Spotoma je namreč izgubil glavo in del vratu.“

Ali je oče pritrdil tem besedam, ne vem; pa če pomislimo, da je bil Zabrzhan, smo lahko uverjeni, da je prikimal sinu. Saj sem zvedel pozneje, kako je pravil sosedu:

„Veš, sosed, konj bi še bil za ježo, ker tam ne potrebuje glave in vratu kakor pri vožnji. Pa reva je bila v začetku tako utrujena, da se ni hotela ganiti, ko sem jo priganjal. Pustil sem jo torej ležati, da si odpočije. Drugega dne pa je bil že mrzel. Ali je v mrzli noči zmrznil, ali pa je poginil zaradi lakote, ker je z glavo izgubil tudi zobe.“

In sosed je pritrdil veleumnim besedam, ker je bil tudi zabrški korenjak.

